

Acte de lliurament del premi Alexandre Pedrós al professor Andreu Mas-Colell. Paraules d'agraïment

Andreu Mas-Colell, catedràtic emèrit de la Universitat Pompeu Fabra, conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (2000-2003) i conseller d'Economia i Coneixement (2010-2016)

Benvolguda Consellera,

Benvolgut President d'Amics del País,

Benvolgut Guillem,

Família d'Alexandre Pedrós,

Amics i amigues,

No entraré en si mereixo o no aquest reconeixement. Això és responsabilitat vostra – d'Amics del País i dels seus òrgans corresponents – i us faig confiança. Però he de dir que agraeixo molt que ho hagueu fet i que em complau enormement rebre el reconeixement d'una institució amb la que comparteixo la passió per Barcelona. Mireu si és gran la meva admiració i respecte per la vostra història que supera una recança: jo pateixo de mal de pedra i a vegades m'ha sabut greu que Amics del País fos tan efectiva en el projecte d'enderrocar les muralles i que sobre terra només ens hagi quedat el testimoni de les Drassanes. Però, certament, entenc el context del temps i, a més, penso que l'anorreament de la muralla era condició necessària per alliberar els terrenys on es van edificar els escolapis de Sant Anton, l'escola davant de casa on hi vaig passar dotze anys. Millor una escola que una muralla.

També he d'expressar un agraïment explícit a la *laudatio*, amable i excessiva que m'ha fet el professor López-Casasnovas, estimadíssim company de moltes guerres: de la construcció de la UPF, del model de finançament autonòmic – aquí jo he fet d'acompanyant – de l'aeroport, d'alguna de salut. Segur que ens en queden de pendants. I, és clar, la seva persona com a catedràtic d'Hisenda Pública és un enllaç natural amb la figura d'Alexandre Pedrós, que també n'era.

La meva implicació, molt pràctica, amb la gestió política de la hisenda catalana fou només de cinc anys. Això sí, cinc anys molt intensos. Rebre una distinció que porta el nom d'Alexandre Pedrós i ser presentat per Guillem López Casasnovas m'honora i m'ha de fer pensar que els professionals de la Hisenda no em consideren del tot un intrús.

Penso que en els quinze minuts que m'heu concedit he de tractar de transmetre alguna cosa personal però amb contingut. Com que ja he utilitzat el terme passió en referència a Barcelona, em permetreu reutilitzar-lo. Més enllà de la família, i en particular de la meva muller Esther, que tinc el goig que avui sigui aquí, m'han mogut a la vida dues passions: la purament intel·lectual per la teoria econòmica i la, diguem-n'hi, cívica, per la participació activa en la millora del meu entorn des de Barcelona estant. Han estat passions separades en el sentit que, segurament, es localitzen en parts separades del cervell. Però no ho estan, completament, en el temps. De fet, el meu *paper* més citat es va fer de Barcelona estant. I per més que les meves ocupacions cíviques hagin estat bàsicament a Barcelona, faig constar que també n'hi van haver als Estats Units. Avui, des de la distància, em sento molt solidari amb els meus antics col·legues a Berkeley i Harvard que pateixen la persecució –les coses s'han de dir per el seu nom – de Trump. I m'enorgulleix que Harvard estigui plantant cara i m'enorgulleix, també, haver-hi estat, fa quaranta anys, *vice-dean of affirmative action* al *College of Arts and Sciences* de la universitat, la pitjor posició acadèmica que es pot tenir davant el barbarisme trumpista.

Per acabar el capítol d'agraïments, avui no seria aquí si no fos on soc. El meu agraïment de tot cor a les quatre persones que ho han fer possible: el president Pujol, el conseller Laporte, el rector Argullol i la doctora Silberstein, la meva esposa.

Com que no tindria sentit que els parlés ara de les subtileeses del concepte d'equilibri de Nash, em centraré en la passió cívica. Ho faré en dues etapes. La

primera serà una mena de credo general – durant els anys dels escolapis em vaig imbuir d'aquest concepte – i en la segona etapa comentaré tres dèries constants de la meua participació en l'activitat cívica, inclosa, evidentment, l'acadèmica.

El Credo. El meu objectiu primari d'actuació cívica és que el col·lectiu que m'és més propi, aquell format per les persones que viuen i treballen a Catalunya, tingui un futur que sigui pròsper i que sigui català. Sobre això faig tres observacions per mi capitals:

La primera és que la prosperitat, tal i com jo l'entenc i que no és simplement viure bé i treballar poc, sinó treballar molt i fer-se notar en el món per la capacitat d'innovació i lideratge, demanarà un dinamisme econòmic que tindrà com a conseqüència – de fet, ja ho estem veient – d'una població molt diversa. Cal acomodar-la en l'esperit del model social europeu. Respecte al cor econòmic de Catalunya, que és Barcelona, diria que al segle XIX va ser testimoni de l'anorreament de les muralles; al segle XX va veure complerta la profecia de Verdaguer: la ciutat arriba i salta les muralles ciclòpies, és a dir, Collserola; i al segle XXI – si la perspectiva de prosperitat es consolida i arreglem això de Rodalies – veurà saltar la segona serralada litoral.

La segona observació és que conjugar la prosperitat i la catalanitat no serà fàcil, tanmateix, no veig altre camí. Estic en complet acord amb la frase del president Aragonès, el diumenge al Diari Ara: “Un projecte de nació excloent és el camí més ràpid per deixar de ser nació”. No hi ha altra via que abraçar els que arriben i fer de la llengua el gran mecanisme d'integració. En definitiva, me n'alegro molt que el president Illa hagi aconseguit que el pacte per la llengua vagi endavant.

La tercera observació és fer constar que mai he concebut l'economia com un joc de suma zero. Això ho fa en Trump, però no els economistes de carrera. El primer que aprenem – i que se sap des d'Adam Smith – és que la prosperitat només és

possible comerciant, és a dir, cooperant amb la resta del món. I el comerç ens beneficia a tots. Més en general, voldria afegir que en els debats polítics i econòmics catalans i espanyols, incloent-hi els del finançament autonòmic, convindria molt evitar els plantejaments de suma zero.

I ara les tres dèries, que són Europa, el talent i la col·laboració públic-privada.

Europa. En el món d'avui, fins i tot en el món de Trump, la prosperitat econòmica d'un país de la dimensió de Catalunya o Espanya només és possible si som competitius. La nostra només pot ser una economia oberta. Però si bé, en paraules que vaig utilitzar a la lliçó inaugural de la UPF fa uns trenta-cinc anys, des de Catalunya ens convé tenir els peus al Born però el cap al món – o com ho va expressar el president Pujol: “si el nostre món és el món” –, també hem d'entendre que el nostre mediador cap el món és Europa. Penso, per exemple, que Barcelona s'ha de projectar al món com una gran capital europea, cosa que, certament, des dels temps dels alcaldes Serra i Maragall s'ha fet molt bé. Si hem de ser perifèrics, siguem-ho d'Europa.

Permeteu-me il·lustrar la transcendència d'Europa per nosaltres amb l'exemple d'un cas concret i molt familiar per a mi: el de la política científica. Cap dels clústers científics de primera magnitud que Europa té o tindrà es pot o es podrà mantenir només amb els recursos generats al seu entorn local. S'hauran de bastir sobre la base de conjuminar fons locals assignats estratègicament amb fons externs obtinguts competitivament. Així ho hem fet a Catalunya i ha funcionat. Hem competit bé. Entre aquests fons externs, els europeus són clau en magnitud relativa i en fiabilitat. Els nord-americans – ho veiem – es queden curts en les dues dimensions. Ara bé, el pressupost del programa marc no està a l'alçada de l'objectiu d'enfortir Europa. No representa més del 15% del total de fons públics per recerca dels estats membres ni tampoc està a l'alçada del que necessita Espanya, donada la seva capacitat de competir. Per a nosaltres seria crucial que l'objectiu fixat per l'Informe Draghi – doblar el pressupost del

programa marc de recerca i innovació – es materialitzés. A hores d'ara no pinta bé. El ministre Cuerdo, a la darrera conferència del Cercle, ens va dir que avui Espanya és un estat rellevant a Europa. Per mor d'Europa i per mor d'Espanya, fora bo que la influència que, indubtablement, tenim s'exercís no només en àmbits tradicionals, com l'agricultura, sinó també en els àmbits científics i tecnològics que marcaran el futur de les economies del món. Així mateix, seria desitjable que s'entengués que l'eix de cohesió també es pot impulsar augmentant partides on hem demostrat que podem competir amb Alemanya. I ja que esmento Alemanya: si el necessari enfortiment de les estructures de recerca i innovació d'Europa depenen només dels marges fiscals dels diferents estats, el resultat està cantat: la desigualtat, en aquesta dimensió, augmentarà i el gran protagonista serà Alemanya. Que sigui el més fort és lògic, que la distància augmenti no ho és. No és bo ni per als que queden endarrerits ni per a Europa. En definitiva, no és suficient ser un estat important a Europa. Cal, a més, exercir com a tal en temes estratègics. I el que he esmentat ho és.

Talent. Sobre el talent, sabeu que he sigut obsessiu i ho continuo sent. A l'hora de promoure la recerca i la innovació, atendre el capítol del talent és important per si mateix. Si hem de construir infraestructures cares o promoure programes de formació potents no té sentit que no els omplim i els desenvolupem amb el millor talent que estigui al nostre abast. Però també és important per una raó més pragmàtica. Com us acabo d'explicar, un ecosistema de recerca i innovació de primera línia a Catalunya necessitarà atreure molts recursos externs al sector públic català. Aquests recursos només els pot atreure la qualitat. La qualitat de l'entorn urbà de Barcelona i la qualitat de les infraestructures de recerca seran importants segur, però, sobretot, el que farà decantar la balança serà el talent que disposem. Fins ara, l'estratègia catalana d'atracció de talent ens ha funcionat, sobretot, a l'àmbit de la recerca i la generació de *start-ups* tecnològiques. Cal insistir-hi, amb les fórmules que han funcionat i, a més, amb noves fórmules que s'adaptin millor a l'emprenedoria de *start-ups*, per exemple, o a les diferents realitats de la competència internacional per al talent, cada vegada més intensa però, també, amb noves oportunitats com aquelles derivades de la pèrdua de llustre del competidor principal d'Europa, els EUA. En

relació a això, la llei de *start-ups* va ser un pas endavant, però no suficient. A mi em sembla que fora bo copiar la llei italiana d'atracció de talent investigador. Si no ho fem, ens farà mal. Ja ens n'està fent. Bàsicament, aquesta llei estableix un règim fiscal molt favorable, però temporal, per recercaires – inclosos professors universitaris –, que situïn la seva residència fiscal a Itàlia. El cost fiscal és negligible (els nombres són petits), els beneficis potencials molt grans. A Itàlia, la va implantar un govern de dretes, però ha estat mantingut i ampliat per Monti, Renzi, Letta i Draghi. És un programa de consens, en bona part, perquè els resultats són molt bons. Si ha estat possible fer-ho a Itàlia, ho hauria de ser a Espanya.

També hem de ser conscients d'una debilitat espanyola i catalana que es pot tornar en oportunitat: l'augment accelerat de la migració de recercaires autòctons. Pel propi bé de l'ecosistema de recerca, una bona política de contractació de talent no ha de posar condicionants d'origen en els potencials contractats, però és de sentit comú que, *ceteris paribus*, les probabilitats que les nostres ofertes siguin acceptades són molt més altes entre els membres de la nostra diàspora científica. I aquesta és l'oportunitat.

Públic – Privat. Fa poc, en la meua responsabilitat com a president del consell de l'empresa pública Banc de Sang i Teixits, he visitat la fàbrica de Grifols a Parets del Vallès. N'hi ha prou per entendre que les realitats pressupostàries no farien possible que el sector públic disposés les complexes instal·lacions que fabriquen fàrmacs a partir del plasma sanguini. Ens necessitem mútuament. Nosaltres com a proveïdors de plasma i ells, o qui sigui el seleccionat en el concurs públic, per produir els fàrmacs. I això és completament general. Esforços sistemàtics per substituir sector privat per treballadors públics acabaran debilitant, no només el sector privat, sinó també el públic. La mecànica pressupostària de comptes anuals i els principis de control del dèficit imposen ritmes d'execució exasperantment lents. El sector públic ha d'aprendre a actuar sota la base d'un principi de confiança, és a dir, mitjançant el rendiment de comptes *ex post*, que hauria de substituir contractes i convenis que pretenen

cobrir exhaustivament tota la casuística concebible amb els mecanismes de control *ex ante* corresponents. Cal ser conscients que la reglamentació pública té una dinàmica problemàtica. El sector públic és molt gran. A un ritme constant, hi ha una irregularitat aquí o allà. Són fenòmens micro però que es corregeixen amb disposicions macro que afecten a tothom. Pot no haver-hi cap incidència durant anys i anys en un sector i, tot i així, la reglamentació es va estrenyent any rere any per l'efecte ressò del que ha passat a un altre racó del sector públic. Operar es fa més i més difícil. En alguns àmbits, la recerca n'és un exemple, i això resta molta competitivitat. He de dir que, de la mateixa manera que demano el principi de confiança al sector públic, també demano autoresponsabilitat al sector privat. Sovint és el sector privat que demana regulació. S'entén. És més segura la garantia *ex ante* que córrer el risc d'una penalització *ex post*. Però és un tret als peus. El sector privat ha d'insistir que els contractes i convenis estiguin ben fets i assumir que hi hagi retiment de comptes *ex post*.

A Catalunya tenim una bona tradició de col·laboració públic-privada. No és un defecte. És una virtut.

Prou de dèries. Moltes gràcies.

Andreu Mas-Colell

Barcelona, 15 de Maig de 2025